

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Τεκ. Γραφείο
ΚΕΜΠΑΘ
Αριθμός Δίσκου

Φιλολογική

ΠΕΦ
ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ
ΕΝΩΣΗ
ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟΥ 6
104 33 ΑΘΗΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ-ΜΑΡΤΙΟΣ 2010 | ΕΤΟΣ 28 | ΤΕΥΧΟΣ 110 | ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

Αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο

Γιάννης Ρίτσος

ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ

Για τη δημοσίευση εργασιών στη ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ισχύουν, μετά από απόφαση του Δ.Σ. της ΠΕΦ, τα παρακάτω:

Οι εργασίες:

- Δεν πρέπει να έχουν δημοσιευθεί σε άλλο έντυπο.
- Η έκτασή τους δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από οκτώ - δέκα δακτυλογραφημένες σελίδες.
- Είναι απαραίτητο να συνοδεύονται από ηλεκτρονική δισκέτα.
- Οι βιβλιοκρισίες να μην υπερβαίνουν τις 2 σελίδες.

Κριτήρια επιλογής:

- Πρωτοτυπία και επιστημονική πληρότητα.
- Επικαιρότητα και ανταπόκριση του θέματος στην κάλυψη των επιστημονικών και εκπαιδευτικών αναγκών των μελών της Ένωσης.
- Συχνότητα δημοσίευσης εργασιών του ίδιου συγγραφέα.
- Χρόνος υποβολής και έγκρισης.
- Οι μη εγκεκριμένες εργασίες δεν επιστρέφονται στους συγγραφείς.
- Σε όλες τις εκδόσεις της ΠΕΦ χρησιμοποιείται το μονοτονικό σύστημα γραφής, σύμφωνα με τους κανόνες της γραμματικής και του συντακτικού της νεοελληνικής γλώσσας. Στα παραθέματα όμως των αρχαιοελληνικών κειμένων διατηρείται το πολυτονικό.

Συντακτική Επιτροπή

Υπεύθυνη: Γεωργία Χαριτίδου, Γενική Γραμματέας, Αρτέμιδος 1, Μοσχάτο, 183 45, Αθήνα, τηλ. 210 94.16.598.

Μέλη: Χριστίνα Αργυροπούλου, Χρίστος Δάλκος, Τασούλα Καραγεωργίου, Ζωή Κατσιαμπούρα, Χρήστος Κάτσικας, Σπύρος Τουλιάτος, Μαρία Τσιάντη.

Διόρθωση κειμένων: Γιώτα Γκότση

Νομικός Σύμβουλος ΠΕΦ: Δημήτριος Κωστέλης, Δικηγόρος, Ελευθερίου Βενιζέλου 200, 187 56, Κερατσίνι τηλ. 213 20.74.630- κιν. 69745-704125.

Ηλεκτρονική Σχεδίαση & Σελιδοποίηση:
Αδάμ Σάμιος - Ελληνοεκδοτική DTP

Σχεδίαση εξωφύλλου:
Κοσμάς Αρβανίτης - Εικόν

Ηλεκτρονική Σχεδίαση & Σελιδοποίηση
Διαχωρισμοί - Φιλμ - Μοντάζ - Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία

ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ

Ιπποκράτους 82, Τ.Κ. 106 80, Αθήνα
Τηλ.: 210 36 13 676, 210 36 40 632
Website: www.ellinoekdotiki.gr
e-mail: info@ellinoekdotiki.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κύριο άρθρο 1

Διάλογος για φιλολογικά θέματα 2

Αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο

♦ Αναστάσιος Αγγ. Στέφος	12
♦ Αλεξάνδρα Ζερβού	16
♦ Τασούλα Καραγεωργίου	25
♦ Χρίστος Αλεξίου	31
♦ Δημήτρης Κόκορης	45
♦ Τζίνα Καλογήρου	49
♦ Γιάννης Κοντός	53
♦ Χάρης Ταμπάκης	54

Άρθρα - Μελέτες

♦ Κωνσταντίνος Δεληγιώργης	64
♦ Γεώργιος Κράιας	68
♦ Αθηνά Κοβάνη	78
♦ Σωτήρης Ικαρμπούνης, Βασίλης Συμεωνίδης	86

Βιβλιοπαρουσιάσεις

♦ Αναστάσιος Αγγ. Στέφος	93
♦ Σπύρος Τουλιάτος	95
♦ Αντώνης Σανουδάκης - Σανούδος	96
♦ Εριφύλη Μαρωνίτη	101
♦ Μανώλης Μ. Στεργιούλης	102

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΝΤΥΠΟΥ 2366

Τρίμηνη έκδοση ενημέρωσης και προβληματισμού.

Ιδιοκτήτης: Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων (ΠΕΦ)

Πολυτεχνείου 6- Τ.Κ. 104 33, Αθήνα

τηλ. 210 52.43.434, Τηλ./Fax 210 52.28.231

e-mail: p-e-f@otenet.gr

Εκδότης - Διευθυντής:

Αναστάσιος Αγγ. Στέφος, Πρόεδρος ΠΕΦ

Νεφέλης 16, 118 53, Αθήνα

τηλ. 210 34.65.752

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: 5 ευρώ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 20 ευρώ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: 35 ευρώ

Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

ISSN 1105-2732

Κ.Ε.Π. 1751. Κ.Π. 044 09

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας
Μια έρευνα της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων
στην ιστοσελίδα της

Με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων το 1993 συγκροτήθηκε Ομάδα Εργασίας για τη μελέτη της Νέας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας. Μέλη της Ομάδας ήταν καθηγητές Πανεπιστημίου, συγγραφείς, κριτικοί της λογοτεχνίας, διαπρεπείς φιλόλογοι και μάχιμοι εκπαιδευτικοί. Πρόκειται για τους εξής: Γρηγοριάδη Ν., Δανιήλ Ανθ., Δεληγιάννη Π., Καπελαρή Π., Καρβέλη Δ., Κουμπάρου-Χανιώτη Χρ., Λαμπράκη-Παγανού Αλ. (επιστημονική υπεύθυνη της έρευνας), Μηλιώνη Χρ., Μπαλάσκα Κων., Παγανό Γ., Παπαγεωργίου Μ., Παπακώστα Γ., Ρέλια Παν., Ρήγου-Καραθάνου Ν., Σκλαβενίτη Δημ. (συντονιστής της Ομάδας Εργασίας), Σταματούκου Π., Στασινοπούλου Αγγ., Τσοτάκου-Καρβέλη Κ. και Χρόνη Γ.

Σκοπός της ερευνητικής μας προσπάθειας, η οποία είναι προϊόν ομαδικής εθελοντικής εργασίας, πολύχρονης και επίπονης, ορίστηκε η συγκέντρωση των απαραίτητων στοιχείων (σχολικού έτους 1991-92) για τη μελέτη του Α.Π. του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και για την πιθανή αναθεώρηση των σχολικών εγχειριδίων των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Επιδιώξή μας ήταν να απαντηθούν, τεκμηριωμένα, καιρία ζητήματα που απασχολούσαν την επιστημονική και εκπαιδευτική κοινότητα. Άλλες παρόμοιες έρευνες, με τόσο αντιπροσωπευτικό και μεγάλο εύρος δείγματος χάρη στην ανταπόκριση των συναδέλφων, δεν έχουν διεξαχθεί.

Συγκεκριμένα, στην έρευνα συμμετείχαν 180 σχολικές μονάδες από σαράντα δύο νομούς της Ελλάδας (99 Γυμνάσια και 81 Λύκεια) με δεδομένα από 1.223 τμήματα με 32.238 μαθητές και μαθήτριες. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας, το δείγμα αυτό αντιστοιχεί στο 6,35% των σχολικών μονάδων της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όλης της χώρας. Για την επιτυχή διαχείριση του ερευνητικού μας υλικού συνεργαστήκαμε με την Ελληνική Μαθηματική Εταιρεία.

Τώρα πια, παραδίδουμε τα ερευνητικά δεδομένα στην επιστημονική μας κοινότητα. Αν και πέρασαν αρκετά χρόνια και συντελέστηκαν ποικίλες αλλαγές στον εκπαιδευτικό μας χώρο, η κοινότητά μας έχει το δικαίωμα να μελετήσει το πολύτιμο αυτό ερευνητικό υλικό, στο οποίο, εκτός από όλα τα άλλα στοιχεία, αποτυπώνονται και στοιχεία της Ιστορίας της Εκπαίδευσης. Με απόφαση του Δ.Σ., η έρευνα μας αναρτήθηκε στην ιστοσελίδα της Π.Ε.Φ. (www.p-e-f.gr, στο Εκδόσεις → Μελέτες-Άρθρα)

Η δομή της είναι η εξής: μετά τα προλογικά σημειώματα των Δ. Σκλαβενίτη και Α. Στασινοπούλου-Σκιαδά, στην εισαγωγή παρουσιάζεται ο προβληματισμός, ο σκοπός και οι στόχοι της εργασίας. Ακολουθεί η μέθοδος της εργασίας, καταγράφεται η ταυτότητα της έρευνας και δηλώνεται το ερευνητικό υλικό. Το πρώτο κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παρουσίαση των μερών της εργασίας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται η συγκεντρωτική παρουσίαση των στοιχείων της έρευνας. Με βάση τα δεδομένα, το σύνολο των ωρών που αφιερώθηκαν στα 1.223 τμήματα για τη διδασκαλία του μαθήματος της Λογοτεχνίας είναι 46.592. Από αυτές τις ώρες, οι 19.881 ώρες διατέθηκαν για τη διδασκαλία της πεζογραφίας, οι 18.049 για την ποίηση, οι 4.903 για το δοκίμιο, οι 2.679 για την ξένη λογοτεχνία και οι 1.080 για το θέατρο. Η μέση τιμή ωρών διδασκαλίας ανά τμήμα για τις γυμνασιακές και λυκειακές τάξεις κυμαίνεται από 35,30 ώρες έως 41,30 ώρες.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναπτύσσονται αναλυτικά τα δεδομένα αυτά, πρώτα για τις τρεις τάξεις του Γυμνασίου και μετά για τις τρεις τάξεις του Λυκείου. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με ειδικότερες παρατηρήσεις για τις Γυμνασιακές και Λυκειακές τάξεις. Ειδικότερα, στα δύο αυτά μέρη παρουσιάζονται για κάθε τάξη τα παρακάτω: α) αναλυτικοί πίνακες και διαγράμματα με την κατανομή των κειμένων ως προς το σύνολο τόσο των ωρών όσο και των τμημάτων στα οποία διδάχτηκε το κάθε κείμενο και β) πίνακες και διαγράμματα με την κατανομή των δέκα πρώτων κειμένων ως προς το σύνολο των ωρών και ως προς τον αριθμό των τμημάτων στα οποία διδάχτηκαν. Τέλος, με βάση την επεξεργασία των σχολικών εγχειριδίων παρουσιάζονται πίνακες και διαγράμματα με την κατανομή των συγγραφέων ως προς τον αριθμό των κειμένων τους στα ΚΝΛ. Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία ακολουθούν ποικίλες διαπιστώσεις: α) για την ποσοτική αντιστοιχία ανάμεσα στα περιεχόμενα των ΚΝΛ και τις επιλογές των

διδασκόντων, β) για τη σχέση της ανθολόγησης των κειμένων ως προς το γραμματειακό τους είδος με τις επιλογές των καθηγητών/τριών, γ) για τις ώρες που διατίθενται για τη διδασκαλία του μαθήματος σε σχέση με τις προβλεπόμενες από το Α.Π. και δ) για τους συγγραφείς και τα κείμενά τους που ξεχώρισαν, μια και διδάχτηκαν περισσότερο.

Στο τέταρτο μέρος-παράρτημα καταγράφονται τα περιεχόμενα των έξι ΚΝΛ και οι κωδικοί που δόθηκαν από την Ομάδα Εργασίας στα κείμενα που ανθολογούνται, οι οποίοι αποτυπώνονται σε όλο το υλικό.

Τέλος στο τελευταίο μέρος της εργασίας, στη θέση συμπερασμάτων, κατατίθενται απλώς σκέψεις μας για την ερευνητική μας προσπάθεια, γιατί σύμφωνα με απόφαση-δέσμευση της Ομάδας Εργασίας, δεν προχωρήσαμε σε ανάλυση και ερμηνεία των δεδομένων της έρευνας. Όμως, όπως θα διαπιστώσει ο μελετητής τα συμπεράσματά μας, με βάση τα δεδομένα όρια που καθορίζει το δείγμα μας, είναι δυνατόν να γενικευτούν.

Ο αναγνώστης θα διαπιστώσει ότι η έρευνά μας, παρά τις πιθανές της ατέλειες, αποκαλύπτει ποικίλες πτυχές της διδασκαλίας του μαθήματος της Λογοτεχνίας και καταρρίπτει πολλούς μύθους, δίνοντας τεκμηριωμένη απάντηση σε σειρά ερωτημάτων που διαρκώς ταλανίζουν το γνωστικό αντικείμενο της Λογοτεχνίας: Ποιος ο «λογοτεχνικός κανόνας»; έτσι όπως προκύπτει από τις ίδιες τις επιλογές των φιλόλογων της πράξης; Οι επιλογές των διδασκόντων συμπορεύονται με τις επιλογές των ανθολόγων των ΚΝΛ; Ποιο γραμματειακό είδος διδάσκεται περισσότερο, η ποίηση ή η πεζογραφία; Διδάσκονται τα άλλα είδη και σε ποιο ποσοστό; Υπάρχουν ανθολογημένα κείμενα που αγνοούνται από τους συναδέλφους και αν ναι, ποια; Το Αναλυτικό Πρόγραμμα καταστρατηγείται ή όχι; Χρησιμοποιούνται όλες οι ώρες που προβλέπονται από το Ωρολόγιο Πρόγραμμα για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας ή όχι;

Με αυτή την έρευνα της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων, η οποία πιστεύουμε ότι θα μπορούσε να γίνει σημείο αναφοράς και να αποτελέσει πρόκληση για νέες συγκριτικές έρευνες, ανοίγει ένας επιστημονικός διάλογος. Ιδιαίτερα, μάλιστα, σήμερα που το γνωστικό αντικείμενο της Λογοτεχνίας απειλείται ποικιλοτρόπως, ευελπιστούμε ότι θα συμβάλει σ' ένα γόνιμο προβληματισμό.

Δημήτριος Χ. Σκλαβενίτης, Συντονιστής της Ομάδας Εργασίας
Χρυσάνθη Κουμπάρου-Χανιώτη, δ.φ., Μέλος της Ομάδας Εργασίας

ΣΥΝΑΔΕΛΦΟΙ, ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΤΕ!

Η **συνδρομή σας** είναι το μόνο έσοδο της Π.Ε.Φ.
Η συνδρομή εσωτερικού είναι 20 ευρώ και η συνδρομή εξωτερικού είναι 35 ευρώ.
Η χρονολογία που αναγράφεται δίπλα στη διεύθυνσή σας δηλώνει το χρόνο καταβολής της τελευταίας συνδρομής σας.

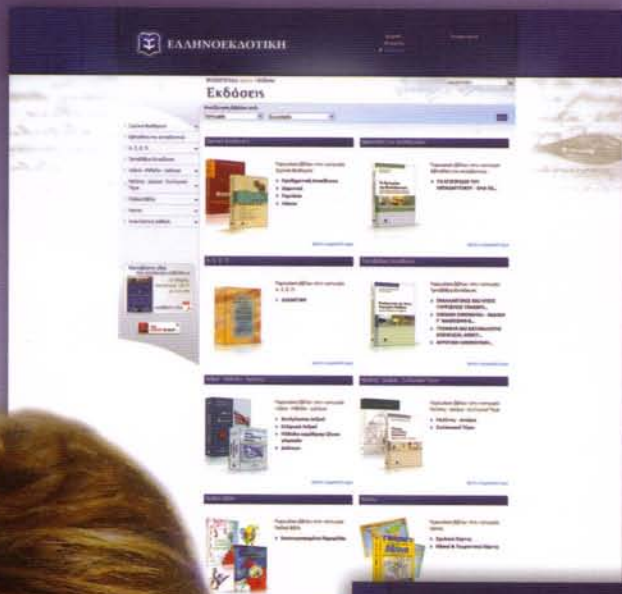
Προσοχή!

Οι καταθέσεις γίνονται στο **νέο** αριθμό λογαριασμού του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου:
Ταμιευτήριο Plus 80098861-2
Αντίγραφο της απόδειξης κατάθεσης με τα στοιχεία του καταθέτη είναι απαραίτητο να αποστέλλεται στα γραφεία της Π.Ε.Φ.
(Πολυτεχνείου 6, Αθήνα, Τ.Κ 104 33 ή στο Fax: 210 5228231)

Η νέα ιστοσελίδα της Ελληνοεκδοτικής είναι «στον αέρα»

www.ellinoekdotiki.gr

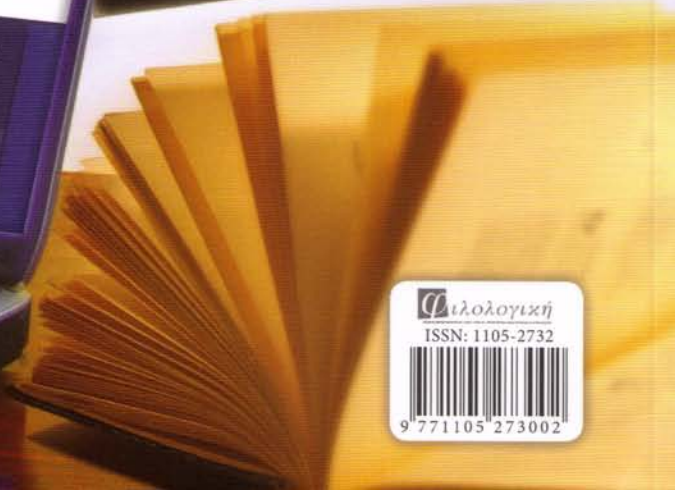
Συνεχής ενημέρωση στον κόσμο του βιβλίου

Αναλυτική παρουσίαση κάθε βιβλίου

Ξεφυλλίζοντας online...

Βιβλιολογική
ISSN: 1105-2732
9 771105 273002